

SPSM INFORMERAR FRÅN
EUROPEAN AGENCY FOR SPECIAL NEEDS AND INCLUSIVE EDUCATION

Inkluderande digital utbildning

– Ett stöd för beslutsfattare och verksamma
inom det svenska utbildningssystemet

Inkluderande digital utbildning
– ett stöd för beslutsfattare och verksamma inom det svenska utbildningssystemet

© Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2024.

Redaktörer: Zoe Leffler, Elisabeth Högberg

Formgivning och illustrationer: SPSM

ISBN: 978-91-28-01075-7

Artikelnummer: 01075

Publikationen kan hämtas som pdf-dokument på
Specialpedagogiska skolmyndighetens webbplats www.spsm.se

Innehåll

En sammanfattning av europeiska rekommendationer	4
Visionen	5
Rekommendationer	6
Digitalisering handlar inte bara om att använda digitala verktyg.	6
Digitalisering och inkluderande utbildning måste gå hand i hand.	6
Alla behöver stöd och samarbete i den digitala utvecklingen.	6
Användare och utvecklare måste samarbeta när digitala verktyg tas fram.	7
Verktyg som är universellt utformadeskapar förutsättningar för delaktighet.	7
Digitalisering stöttar alla funktioner i skolan.	7
En likvärdig digitaliserad skola hargemensamma ramverk för inkludering.	7
Begrepp	8
Universell utformning	8
Digital kompetens	8
Inkluderande utbildning	8
Digitala verktyg	9
Mer om European Agency	10
Det här är SPSM	10

En sammanfattning av europeiska rekommendationer

Rekommendationerna nedan finns i en rapport¹ som har publicerats av European Agency for Special Needs and Inclusive Education (European Agency) tillsammans med tyska Institut für Technologie und Arbeit. De finns också sammanfattade i en kortare text med policyrekommendationer.² SPSM har utgått från det svenska utbildningssystemet och styrdokumentet för att anpassa de europeiska rekommendationerna till svensk skola och beslutsfattare.

1 European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2022) Inclusive Digital Education. (H. Weber, A. Elsner, D. Wolf, M. Rohs and M. Turner-Cmucha, eds.). Odense, Denmark. <https://www.european-agency.org/resources/publications/inclusive-digital-education>

2 European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2022) Kortfattad policy. <https://www.european-agency.org/sites/default/files/IDE-PolicyBrief-SV.pdf>

Visionen

I visionen om inkluderande digital utbildning ingår att

- alla nivåer i utbildningssystemet är viktiga för att digital utbildning ska vara inkluderande – från elever och lärare till skolor, skolhuvudmän och statliga myndigheter
 - inkludering och digitalisering är sammanlänkade och övergripande frågor som är beroende av varandra
 - arbetet för en inkluderande digital utbildning utgår från skolans styrdokument och syftar till att bidra till att ge alla elever rättvisa utbildningsmöjligheter, oavsett individuella förutsättningar.
-

Rekommendationer

Digitalisering handlar inte bara om att använda digitala verktyg.

Digitalisering i skolan är en övergripande förändring, där digitaliseringen är en grundläggande och integrerad del i utbildningen, samtidigt som pedagogiken fortsätter att stå i centrum. Det handlar inte om att ersätta de existerande målen och undervisningen i skolan idag. Elever måste lära sig läsa, skriva, räkna, ha god källkritisk förmåga och utveckla sina sociala färdigheter – både analogt och digitalt.

Digitalisering och inkluderande utbildning måste gå hand i hand.

För att vara inkluderande måste digitaliseringen genomgående ske med hänsyn till elevers olika förmågor och förutsättningar. Utan ett inkluderande perspektiv kan digitalisering öka klyftorna mellan elever. Det kan bero på funktionsnedsättningar, språkliga, kulturella eller socioekonomiska faktorer.

Alla behöver stöd och samarbete i den digitala utvecklingen.

Digitalisering i skolan bygger på att det finns stöd för att lära sig, att aktörer samverkar, att vi tar vara på innovation och har ett systematiskt kvalitetsarbete på alla nivåer. Alla behöver digital kompetens. För att detta ska bli möjligt måste tid och resurser kontinuerligt avsättas: huvudmän måste skapa strukturer för att rektorer ska kunna stödja sin skolpersonal som i sin tur stöttar elevers digitala lärande. Samarbete kan ske såväl inom en skola som genom plattformar som till exempel Skoldatek.

Användare och utvecklare måste samarbeta när digitala verktyg tas fram.

Samarbetet mellan olika sektorer skapar förutsättningar för att digitala verktyg ska bli tillgängliga och användbara. När utvecklare och pedagoger samarbetar utifrån sin expertis och involverar elever och vårdnadshavare i processen är det mer sannolikt att digitala verktyg kan användas av alla på ett inkluderande sätt.

Verktyg som är universellt utformade skapar förutsättningar för delaktighet.

Digitala verktyg behöver vara användbara för de allra flesta utan anpassning för att undvika exkludering. Utvecklingsprocessen måste utgå från individuella användares olika behov.

Digitalisering stöttar alla funktioner i skolan.

Genom datainsamling kan digitaliseringen bidra till effektiv och rättssäker förvaltning. Data av god kvalitet kan användas som underlag för evidensbaserade beslut. Det kan handla om allt från närvarohantering och betygsanalys till bättre system för upphandling eller logistik. Genom att integrera digitala verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet kan man bidra till både effektiv resursfördelning och inkluderande utbildning.

En likvärdig digitaliserad skola har gemensamma ramverk för inkludering.

För att en inkluderande digital utbildning ska vara likvärdig behöver det finnas vägledande riktlinjer för huvudmän. Om det finns vägledande riktlinjer gällande kvalitet, tillgänglighet, delaktighet och standarder så ökar förutsättningarna för en nationell likvärdighet i skolsystemet.

Begrepp

Universell utformning

Den definition som används i European Agencys rapport är den som återfinns i FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, artikel 2:

”Universell utformning” är sådan utformning av produkter, miljöer, program och tjänster som kan användas av alla i största möjliga utsträckning utan anpassning eller specialutformning. ”Universell utformning” ska inte utesluta hjälpmedel för enskilda grupper av personer med funktionsnedsättning.

Digital kompetens

Skolverket definierar fyra aspekter av digital kompetens:³

- Att kunna förstå hur digitaliseringen påverkar samhället och individen.
- Att kunna använda och förstå digitala verktyg och medier.
- Att ha ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik.
- Att kunna lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt med användning av digital teknik.

Inkluderande utbildning

I en inkluderande utbildning får alla barn och elever sina rättigheter respekterade och tillgodosedda. Specialpedagogiska skolmyndigheten har sammanställt utgångspunkter⁴ som grundar sig i internationella konventioner och svensk författning för att ge stöd i arbetet för en inkluderande utbildning.

3 Skolverket (odaterat) Fyra aspekter av digital kompetens <https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden/digitalisering/fyra-aspekter-av-digital-kompetens>

4 SPSM (2023) Inkluderande utbildning <https://www.spsm.se/stod-och-rad/skolutveckling/inkluderande-utbildning/>

Digitala verktyg

Digitala verktyg kan vara teknisk utrustning som dator, platta, interaktiv skrivtavla, mobiler, robotar eller en programvara som används i undervisning, till exempel olika redigeringsprogram, presentationsprogram eller plattformsprogram. Även de olika digitala tjänster som skolväsendet använder för administration och pedagogiskt arbete, till exempel skoladministrativa tjänster, schema, frånvaro, lärplattformar med mera är digitala verktyg.

Mer om European Agency

European Agency for Special Needs and Inclusive Education är ett nätverk som består av 31 europeiska länder. Nätverket arbetar för att stödja utvecklingen av inkluderande utbildningssystem och säkerställa varje elevs rätt till en god utbildning av hög kvalitet. Sverige representeras av SPSM. Du kan läsa mer om European Agency på deras webbsida <https://www.european-agency.org> och om skolutveckling i Europa på <https://www.spsm.se/stod-och-rad/skolutveckling/skolutveckling-i-europa/>

Det här är SPSM

Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, arbetar för att barn, elever och vuxenstudier oavsett funktionsnedsättning ska få förutsättningar att nå målen för sin utbildning. Det gör vi genom specialpedagogiskt stöd, undervisning i specialskolor, kompetensutveckling, tillgängliga läromedel och statsbidrag. Du kan läsa mer om SPSM och vårt uppdrag på vår webbsida <https://www.spsm.se/>

En likvärdig utbildning för alla

Hos Specialpedagogiska skolmyndigheten får du stöd när du skapar lärmiljöer som är utvecklande och tillgängliga för alla. Vi erbjuder specialpedagogiskt stöd till skolor och förskolor i hela landet, svarar på frågor och erbjuder fortbildning. Vi driver också specialskolor, fördelar statsbidrag och utvecklar läromedel.

Välkommen till Sveriges expertmyndighet inom specialpedagogik.